

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Deo, Angelis Et Actibus Humanis

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Quæstio III. Quid sit Actus Moralis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82949](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82949)

rabilis, quod est objectum circa quod, nec prosequendo, nec fugiendo versatur voluntas. Nec item res est de Involuntario privative, quod est illud, quod non est à principio appetente cum possit esse. Sed accipitur involuntarium contrarie hoc est pro eo, quod opponitur actui voluntatis, in oppositum, efficaciter, ex vi saltem actus, tendenti. Sic sumptum involuntarium, minus late patet, quam necessarium, quod est superius involuntario, violento, & coacto. Nam actus amoris in patria est necessarius, & tamen non est violentus, nec coactus, nec involuntarius.

Ad formalisandum autem involuntarium descriptum, est necesse, ut opponatur actui voluntatis oppositum efficaciter appetenti: nam cum inefficaci voluntate boni, potest stare voluntas mali: stare autem non deberet, si etiam inefficaci voluntati, opponitur involuntarium; deberent enim inter se comparari, sicut formæ contrariæ in summo, quæ invicem se pellunt; agimus enim hic de tali oppositione voluntarii & involuntarii. Dixi autem illum actum, debere esse efficacem saltem ex vi actus: quia quando ducitur reluctans latro ad patibulum, reluctatio illa non est efficax absolute; nihil enim ponit, sed est efficax quantum ex parte actus, estque illi illa punitio omnino involuntaria.

Species Involuntarii violentum est. Hoc autem ex Aristotele 3. Eth. c. 1. est, quod provenit à principio extrinseco non conferente vim passivam. Ut vides ad violentiam requiritur, ut proveniat ab extrinseco: hinc minus propria Aristotelicè illa locutio Latinorum est, violentas fibi manus intulit. Deinde est necesse ut ipsum patiens habeat ad oppositum appetitum, nec sufficit quod negativè se habeat ad illud, nihil ad illud activè conferendo: quia anima præcipue rationalis, ab extrinseco advenit materiæ, nempe à Deo creata, nec materia activè ad illam concurrat; nihilominus non est violenta materiæ: quia est secundum ejus appetitum, quem habet ad formas. Unde ly passio non conferente vim, sumitur pro ly passio non conferente vim, sumitur pro ly passio non conferente vim, sumitur pro ly passio non conferente vim. Neque etiam ly passio non conferente vim sumitur pro eo, quod passum etiam causalitatem materiale præstare non debeat: hoc enim ipso quia patitur recipit in se, si recipit causat materialiter. Accipitur autem hic receptio in quantum distinguitur ab Informatione.

Hanc resistantiam debere esse activam docuit Vasquez, ut scilicet res, quæ patitur violentiam in ablatione alicujus boni, concurrat ad illud activè: quia aliàs non esset ratio, cur aer non patitur violentiam; quando illi aufertur lux &c. Cujus hæc sola ratio est, quia non datur activus influxus ipsius passi, in bonum aliam. Sed sufficere solam resistantiam ex exigentia passiva ortam, communius docetur. Ratio: Quia ipsa definitio allata, id videtur depo-

scere iis verbis: nullam vim conferente passio. Non dicitur autem nullam vim conferente activo. Rursus in nullas formas materia influit activè, & tamen illi spoliari omnibus est violentum.

Hæc autem exigentia passiva, ut sit legitima, debet spectari penes circumstantias: & ita quia aëri non est in omnibus circumstantiis exitum habere lucem, ablatio hæc ab illo lucis tempore nocturno, vel recedente sole, non est illi violenta. Quod ipsum spectare circumstantias ita accipiendum est: ut scilicet advertatur, an ipsæ illæ circumstantiæ impeditivæ sint contra exigentiam passivam illius passi: & ita quia impeditivum hoc, quod est abscessus solis, non est contra exigentiam aëris, fit ut tunc carere illi lucem non sit violentum: è contra quia hoc impeditivum quod est, v. g. impulsus lapidis factus ut ascendat sursum, est impeditivum, quod petit ex natura sua non poni: fit ut ille motus sit illi violentus, quamvis supposito tali impedimento naturale sit poni tunc motum. Quando autem datur duplex appetitus contrarius, ut aliquid dicatur violentum simpliciter, debet attendi ad superiorem appetitum: hinc licet motus progressivus sit contra appetitum gravitatis; quia tamen illum appetit superior appetitus vitalis & animalis, non erit violentum animali progredi.

Si comparentur inter se violentum & involuntarium, tunc non omne violentum est involuntarium simpliciter: quia in lapide est violentia in motu sursum, non tamen involuntarium. Rursus, non omne etiam involuntarium est violentum: quia mendico carere pecuniâ involuntarium est, non tamen violentum.

Coactum denique est id, quod fit ab agente cognoscitivo contra vehementem inclinationem contrariam. Dixi ab agente cognoscitivo: quia non dicitur lapis cogi, ut eat sursum, sed homo v. g. ut ferat compedes.

QUÆSTIO III.

Quid sit Actus Moralis?

PRÆMITTO Significationem hujus vocis *Morale*. Ly *morale* grammaticaliter derivatur à ly *Mos*: ly autem *Mos* triplicem adhuc retinet significationem: Nam interdum ita sumitur, ut etiam extendatur ad inanimata, & ita Plinius utitur etiam hac voce, *Mores calii*. Interdum autem ita sumitur, ut supponat pro frequentato & repetito agendi modo, non nisi nocitivis apto, extendendo tamen vocem etiam ad bestias, & ita fortitudinem Machabæorum describit Scriptura 2. Mach. 11. v. 10. *Leonum autem more impetu irruentes in hostem*. Denique sumitur ly *Mos* appropriando vocem ipsis intellectualibus, & accipiendo eam pro consuetudine operationis; ita ut ly *actus moralis* significet illum actum ex cujus frequentia mos conficitur, inquit Suar.

hic Sect. 1. n. 2. & quidem significando actum de linea voluntatis.

PRÆMITTO 2. *Appropriata hac voce non nisi agentibus intellectibus adhuc ly morale & moraliter tripliciter accipi solet.* In primis pro ly ut plurimum, & ita dicimus: Cajus moraliter loquendo semper irascitur famescens, h. e. ut plurimum. Rursus accipitur, pro opposito gradibus aliis certitudinis; & ita dicimus: moraliter sum certus, quod hoc vel illud sit facturus; quæ locutio, licet habere possit hunc sensum, ut plurimum in tali iudicio formando non erro, videtur tamen significari potius quidam gradus certitudinis minor, quam sit in aliis scientiis, vel in assensibus supernaturalibus. Denique accipitur ly morale applicando illud ad actum moralem, qui ipse hic explicandus erit. Ad primam & tertiam acceptionem hic maxime attendendo.

PRÆMITTO 3. *Non esse in hoc difficultatem, quid sit actus moralis quoad suam entitatem;* est enim physiciissime ipsemet actus voluntatis: quia tamen non omnes actus voluntatis sunt actus morales: de hoc restabit difficultas, quid pro formali dicat actus moralis. Porro partienda hic erit consideratio, in actum moralem formaliter acceptum, hoc est accipiendum actum moralem physicum, prout est concretum quoddam ex entitate & moralitate. Deinde consideranda veniet ipsa objectiva moralitas, quæ erit ultimum resolutorium, quare aliquid sit moraliter bonum, vel moraliter malum: hoc enim venit nomine objectivæ moralitatis.

DIFFICULTAS I.

Quid Actus Moraliter formaliter acceptus?

DIVISI sunt Auctores in explicatione actus moralis formaliter accepti: Nam ut omittantur ii, qui esse morale dicunt esse Ens quoddam rationis; qui facile impugnantur per id; quia sine ulla fictione intellectus, dantur actus morales, qui sunt fundamentum laudis & vituperii, meriti, & demeriti, quæ non sunt quid fictum. Ut item omittantur ii, qui esse morale in actu, dicunt esse modum realiter superadditum: hi enim etiam multiplicant entia sine necessitate. Sed & aliæ insuper restant sententiæ.

EXPLICATUR 1. Actus moralis formaliter acceptus. Quod sit respectus quidam ad regulam: ita ut evadant duæ species moralitatis, scilicet moralitas bonitatis, si sit conformitas ad regulam, & malitia moralis, si sit difformitas; quem ipsum respectum volunt esse realem prædicamentalem non formaliter, sed causaliter: quia nimirum est fundamentum proximum relationis prædicamentalis: est enim formalitas connotativa, quæ actus, formaliter connotat suam regulam, à qua dependet in genere causæ, vel dirigentis vel exemplaris, priusque ratione

illam connotat, quam consurgat ulla relatio: latius enim dicitur patere connotatio, quam relatio: fundamentum enim paternitatis, ut est prius relatione paternitatis, non est relativum prædicamentali, neque transcendentaliter; & tamen est connotativum: quia ratio causæ in illo inclusa, non potest sine connotatione explicari. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia si esse morale est respectus ad regulam, sicut omnis alius respectus præsupponit fundamentum, ita & ille præsupponere debet. Hoc autem ipsum fundamentum quaeritur quod sit? Illudque ipsum fundamentum potius formalisabit rationem moralis in actu: quia hoc formalisativum, est prima formalitas in actu, sufficienter illius à cæteris distinctiva. Hoc autem potius conveniet illi fundamento, quam pullulanti respectui. Et sicut veritas non est merus respectus, sed statim fundamento illius respectus, ut dictum in Logica; ita nec moralitas erit merus respectus.

NON SATISFACIT 2. Quoad id quod assumit. Nam, quod dicit fundamentum paternitatis, ut est prius relatione paternitatis, non esse relativum, & tamen esse connotativum, id habet suam difficultatem: Nam vel ponit connotativum illud in actu primo, vel in actu secundo? Si ponit connotativum in actu primo, tunc non intelligitur tum quidem relatio, quia nec intelligitur connotatio: sed nego quod tunc non reperitur relativum in actu primo: nihil enim ad hoc habendum deficit. Si autem ponatur connotativum in actu secundo, illud non potest intelligi sine ipsa connotatione actuali. Ex quo inferam, dari etiam tunc relationem adualem, cum intelligitur connotatio actualis: nihil enim deest ad esse relationis.

NON SATISFACIT 3. Quia si ponatur connotatio prior relatione, siue non, hoc ipsum fuisset probandum, quod ipsa illa connotatio vel ipse ille respectus, sit formalisativus moralitatis.

EXPLICANT 2. alii. Quod formalitas Moralitatis sit non aliud, quam ipsa Libertas. Pro qua sententia Oviedo hic tr. 4. cont. 1. n. 9. citat Suarez Gran. Tann. *Hec Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia quamvis concedatur non plus patere actum liberum & actum moralem, inde non sequitur, quod idem sint formaliter definitivè, & per ordinem ad nostros conceptus; quia etiam risum & fletum, risum item & rationale, prout supponit pronoscitivo dependenter à sensibus, æque late patent. Nihilominus non idem sunt definitione, saltemque ita hæc inter se different, ac acclive & declive in eadem linea, & tamen hæc formalitatibus differunt: Ergo idem dici poterit de formalitate moralitatis & formalitate libertatis.

NON SATISFACIT 2. Quia quamvis devitanda sint quæstiones de voce: nihilominus con-

conceptus etiam rerum, non sunt formandi, ut non possint aptari illis vocibus, quas usus communis, his rebus significandis applicuit; aliàs non hæ res, sed aliæ definiuntur. Ut si aliquis framcam per definitionem pilei circumferibat. Hæ autem voces morale & liberum, in communi usurpatione, non ad eandem rem significandam impositæ sunt. Hinc si dicam: est tibi liberum Deum amare, vel odisse, non erit sensus, est tibi moralis Dei amor vel odium.

NON SATISFACIT 3. Quia si idem est formaliter actus moralis & actus liber, frustranea esset divisio quæstionis de Moralitate, & quæstionis de Libertate: cujus oppositum praxis ostendit. Rursus bene possum prædicare: Actus liber est actus moralis, & tunc sive sit prædicatio universalis de magis universali, sive prædicatio æque latè patentis, per omnes tamen non erit identica: Ergo utriusque termini distincta debet adferri explicatio.

DICES cum Suarez n. 8. 11. Mores propriè dicuntur solum de actibus liberis; quia frequens eorum repetitio, oritur solum ex voluntaria determinatione operantis; in actibus autem necessariis, oritur à natura: & ita amor beatificus, licet sit à voluntate, & à ratione, plenè considerante; nihilominus non est actus moralis, solum quia est necessarius; ratione, quæ liberis sequuntur laudabilitas & vituperabilitas.

RESPONDETUR. Concedendo hoc solum: sed nego quòd formaliter & in ordine ad nostros conceptus, idem sint ista. Quod etiam videtur ipse Suarez innuere inferius si s. n. 15. explicans moralitatem per modum emanationis cujusdam, præsupponentis libertatem; quod illam præsupponit, non est idem formaliter cum illa.

EXPLICARI potest 3. Actus moralis. Quòd sit actus liber, non quomodoque, sed ut procedit ex perfectà deliberatione rationis; non solum quatenus potest unum actum vel objectum cum alio conferre in ratione delectabilis, aut alio modo convenientis naturæ; sed etiam sub ratione honesti aut turpis. Alii dicunt sub ratione laudabilis, ita inter alios cit. Suar. si. n. 6. hæc explicatio.

NON SATISFACIT 1. Quia ipsa laudabilitas & vituperabilitas, supponit aliquam honestatem vel inhonestatem connexionis prædicatorum, actus moralis: & hæc potius erit, quæ constituit actum, formaliter moralem: quia hic quaeritur de ratione primò constitutiva & distinctiva: Quod si terminis Suarii loquaris, quòd actus moralis attendat ad rationem honesti & turpis; non adfers ultimam responsionem: quia quaerere restat, per quid constituitur formaliter in ratione attendentis ad honestum & turpe? quaerereque adhuc restabit, per quid attendat formaliter, ad hoc, quod formaliter honestum est.

NON SATISFACIT 2. Quia qui teneret actus indifferentes in individuo, hoc ipso teneret actus nec laude, nec vituperio dignos; & tamen essent illi actus morales: Cur non enim?

NON SATISFACIT 3. Quia nihil repugnat dari actum moralem, qui nihil attendat, & præcisivè se habeat ad rationem honesti vel turpis: & bene se habeat, cumque libertate, ad bonum v.g. utile, nunquid enim etiam circa utile, exerceantur non poterunt actus morales?

RESPONDET 1. Suarez n. 9. Esse casum impossibilem: quia oporteret illam inadvertentiam ad inhonestatem, esse prorsus involuntariam: quia si esset voluntaria, jam esset in hominis potestate talis deliberatio actualis; hæcque est necessaria ad moralitatem actionis. Vix autem intelligi potest hominem actu operari libere, perfectè & rationali libertate, quin sit in potestate ejus, deliberare, etiam de honestate vel turpitudine talis actionis.

CONTRA est. Tum quia, quamvis ponamus esse in potestate hominis deliberare de honestate, vel turpitudine actus; cur non poterit sistere in sola rationabili utilitate illius, illaque moveri? Tum quia potest voluntas triplici suo actu moveri ad idem, nempe honestate, delectabilitate, utilitate: Cur hi posteriores duo non erunt actus morales? Quantumvis ad rationem honesti non attendant.

RESPONDET 2. Idem. Talem actum simpliciter & absolute non denominandum moralem: quia actus non est natus ita fieri, ut ex eo confici possit mos, rationemque dat, quia talis modus operandi scil. ad præcisam utilitatem attendendo, est rarissimus & casualis. Deinde actus moralis propriè dictus, est in ordine ad rectitudinem & obliquitatem morum, & ideo necessariò requirit capacitatem rectitudinis vel obliquitatis; actus autem attendens, ad solum utile, non est capax rectitudinis & obliquitatis.

CONTRA. Tum quia immeritò ponit Suarez talem actum esse infrequentissimum; quàm frequenter enim solo rationabili utili movemur? Tum quia nego actum, qui attendit ad utile rationabile, non esse capax obliquitatis, & rectitudinis moralis: cur non enim? Tum quia ipsum bonum utile rationabile, capax est objectivæ moralitatis: cur non ergo actus versans circa tale bonum, erit moralis formaliter?

Restat hoc unum dicere, quòd actus formaliter moralis, sit actus versans circa objectivam moralitatem, vel esse objectivum moraliter. Ratio explicationis est, quia actus formaliter tales, debent explicari per ordinem ad objectum circa quod versantur: Et ita actus formalis Logicæ explicatur per objectum Logicæ circa quod versatur; actus item formalis visivæ, aliarumque potentiarum per objectum proportionatum: Ergo idem dicendum de actu formaliter

maliter morali. Redibit de hoc quaestio in materia de peccatis, hic autem & nunc, ne explicetur ignotum per æque ignotum. *Sit*

DIFFICULTAS II.

In quo stet objectiva Moralitas Actionum, quæ de se non nisi bonæ vel malæ sunt.

Notum est esse aliquas actiones malas, quia sunt prohibitæ; aliquas ideò prohibitæ, quia sunt malæ: de his posterioribus inprimis quæretur. Plures de hoc sententias licet sub alio titulo, vide apud Oviedo Tr. 4. cont. 4. pun. 2. Non est quod moremur in impugnatione illius sententiæ, quæ docet hoc objectum esse malum, quia naturâ suâ est malum, non est, inquam quod moremur: quia licet interdum sit licitum recurrere ad naturam rerum, præcipue quando quæritur de effectu, quem experientia poni suadet: Nam ultimò effectus rejicitur in naturam causæ. Cæterum talis respondendi modus, in aliis materijs, in quibus ratio vel maxima, hoc est experientia, non est, devitari debet: quia & præscindit filum disputationum, & potest esse refugium errandi; ut si quis dicat fornicationem esse naturâ suâ bonam, æquè ac bonum est matrimonium. Similiter procedit & illa sententia, quæ moralitatem objectivam explicat per hoc, quod circa illam possit v.g. versari actus formaliter moralis: Nam & hæc sententia non indiget multa refutatione: quia idem per idem explicat. Accedendum erit ad alias sententias, hac tempestate magis celebres.

Punctum Difficultatis 1.

An objectiva Moralitas, stet in voluntate Dei?

Affirmat Esparza q. 20. Coincidunt illi, qui in Legem divinam sive intimativam, sive præceptivam id referunt. Pro qua in substantia sententia, stat Molina, Valentia, Salaz. Unde per illos ratio quare v.g. homicidium sit malum, est, quia illud Deus prohibet. *Hanc sententiam*

Explicat ita Esparza. Bonitas actus tam circa finem, quam circa ea, quæ sunt ad finem, dependet ex bonitate finis: Finis autem ultimus hominis, ad quem cætera omnia referuntur tanquam media, est summum bonum; Ergo summum bonum quatenus est ultimus finis hominis, est id, à quo tanquam à proxima regula, dependet bonitas actuum humanorum; consequenter in discessu ab illa regula, stabit malitia: quia eadem est regula recti & obliqui. Rursus, impossibile est ut actus quibus quis immediatè adhæret summo bono, non sint boni, & similiter ut non sint mali, quibus avertitur immediatè ab eodem; Ergo quoad istos actus, nulla li-

bera dispositio divinæ voluntatis potest inducere ullam variationem bonitatis aut malitiæ.

Quod attinet ad actus, qui versantur mediâtè circa Deum, observandum est, fieri posse, ut finis quatenus obtinendus ab aliquo connectatur omnino determinatè cum aliquibus medijs, cum alijs verò connectatur tantum indeterminatè: & ita existens Romæ ut veniat Neapolim, pro determinato medio habet motum, quod verò veniat terrâ vel mari, non est medium determinatum. In hunc etiam modum, ad consecutionem summi boni quod est Deus, necesse est determinatè, ex ipsa hujus finis naturâ, cognoscere & amare Deum super omnia; non est tamen necesse, determinatè ex natura præcisè ejusdem finis, ut is determinatè Sacrificiis v.g. colatur, sed quoad ejusmodi habet se indifferenter, ut aliunde proveniat determinatio.

Porro omnis determinatio indifferentiæ cuiusvis, pertinet ad aliquam voluntatem, quæ sola est electiva inter plura: quod si sint plures voluntates inæquales & subordinatæ, determinatio pertinet primò & per se ad primam voluntatem, cujus cognitio est perfectior: primum autem in quovis genere est regula cæterorum; permittuntur autem respectivè se ad ea determinare, ad quorum determinationem sunt ex se sufficientes. Quod si ei determinationi sit annexus aliquis effectus, ad quem adducendum sola voluntas sufficiat, erit necessaria cooperatio primæ ac secundæ voluntatis, præcipua autem voluntas est divina, utpote quæ dirigatur cognitione perfectè comprehensiva rerum omnium.

DICENDUM EST, Objectivam moralitatem non stare ultimò, in voluntate Dei.

PROBATUR I. Quia ea quæ assumit Esparza in suo discursu non convincunt. Concedo, à bonitate finis dependere bonitatem mediorum, non tamen ita, ut finis possit singulis tribuere rationem medijs ad se, aliàs nihil esset essentialiter malum moraliter: quo posito, restabit quære, cur v.g. fornicatio, non sit medium tendendi in finem ultimum naturalem mediâtè, sit conjugium? Cur item mendacium pro Reipublicæ totius incolumitate prolatum, non possit habere talem rationem medijs & similia. Ulteriusque restabit quære, quod sit fundamentum indagandi, quod aliquid de se sit medium ad prosecutionem finis ultimi naturalis? Concedendo, impossibile esse ut actus, quibus quis adhæret summo bono sint mali, sed restat quære: Unde sit noscendum, quod aliquæ actiones sint quibus inhæretur ultimo fini, præcipue in ordine naturali? Curque v.g. fornicatione non accedatur sed recedatur ab ultimo fine? & cur Deus ad quem spectat determinatio indifferentium aliquorum mediorum, necessitatur, ut pro tali medio non possit accipere fornicationem? Quod

Quod etiam assumit, voluntatum subordinatarum determinationem primò & per se spectatam ad præcipuam voluntatem, id est divinam, id videtur favere prædeterminantibus. Quando enim recurrit ad hoc, quòd aliquorum determinatio sufficienter ponatur à voluntate creatæ, explicandum veniret imprimis, cur non sit sufficiens ad determinandum quod fornicatio sit bona? Cur item sit sufficiens ad alias determinationes?

PROBATUR 2. Tum quia videtur Explicatio hæc moralitatis objectivæ non satisfacere intento, in his, quæ non nisi determinatè velle potest voluntas divina: Cum enim nihil sit volitum nisi cognitum quærendum restabit; quare intellectus divinus, proponat hoc non nisi determinatè volendum? illudque potius erit moralitas objectiva. Cumque in istis quæ determinatè vult voluntas, ratio mediū non habeatur ob ipsam voluntatem, sed ipsa voluntas necessitatur illa determinatione objectivā, de hac quæritur, unde oriatur? Universaliterque in aliis materiis videtur, quòd ea quæ unicè sunt necessaria non fiant mediā voluntate, sed præsupponantur voluntati: atque ita non idèò est medium pertingendi ad finem motus, quia illum vult voluntas, sed antecedenter ad voluntatem, habet rationem mediū, imò determinat ipsam voluntatem, ad sui usurpationem. Jam ergo respectu talium mediū voluntas Dei non habet rationem moralitatis objectivæ: non habet etiam rationem moralitatis objectivæ in his, quæ ipsa voluntas Dei liberè determinat: quia voluntas Dei non est ultimum resolutorium interrogationum instituibiliū de bonitate vel malitia actuum: cum tamen moralitas objectiva, debeat esse tale resolutorium. Et certè queram, cur fornicatio sit mala? Respondebis tandem, quia illam voluntas divina non vult: restat quærendum, cur illam non vult, vult autem matrimonio? Restat item quærendum, necessarionè fornicationem non vult, an liberè? Si liberè, ergo non est intrinsecè mala: quia absolutè volibilis à Deo. Si necessariò quærendum restat, per quid constituatur in ratione objecti involibilis à Deo? Et hoc erit potius quæsitæ moralitas objectiva. Tum quia, ut communiter arguitur, sunt aliqua objecta etiam respectu Dei mala, at sub qua moralitate objectivā? Non enim illa potest haberi à voluntate præceptivā: quia Deus respectu suæ voluntatis, non est subditus etiam ad nostros conceptus: hic enim conceptus, esset dejectivus Deitatis. Non etiam habetur moralitas illa à voluntate intimativa, quærendum restat: cur voluntas Dei non possit Deo intimare mendacium? Tum quia, si moralitas objectiva stat in voluntate divina; ergo quæcunque mala sunt, idèò solū mala sunt, quia prohibentur, & tamen status quæstionis non procedit de his, quæ idèò solū mala sunt, quia prohibentur.

PROBATUR 3. Rationibus quas sibi opposuit Esparza.

RATIO 1. Quia & esset moralitatis objectivæ prima regula voluntas divina, ut supponitur; & non esset prima regula, quia supponeret priorem se, ipsum scilicet dictamen sapientiæ & sanctitatis naturæ divinæ, de quo ipso dictamine urgeri potest ulterius, quòd præsupponat ipsam conditionem objecti boni vel mali.

RESPONDET Esparza. Naturam divinam esse regulam nostram ratione priorem, regulantem sapientiam divinam, sed respectu nostri primam regulam esse voluntatem Dei: quia independentè à determinatione libera divina, non datur ulla determinatio ex parte alicujus prædicati necessarii Dei quoad plures actus, quibus exerceri & à quibus abstinere debeat voluntas: quod autem est regulatum ab alio, potest esse regula prima universalis respectu reliquorum.

CONTRA est. Tum, quia Status quæstionis inquit de moralitate objectiva, quæ ex parte objecti sit prima. Tum, quia si datur respectu voluntatis divinæ objectiva moralitas prior, cur eadem respectu nostri non erit prima? Tum, quia licet respectu eorum, quæ ideo sunt mala, quia prohibentur, pendeat determinatio à Deo, non pendet tamen in objectis, quæ idèò prohibentur quia sunt mala, & de horum moralitate quæritur.

RATIO 2. Pro formalitate moralitatis objectivæ est ultimus finis, sed quod habet rationem ultimi finis non est voluntas Dei, sed bonitas Dei. Ergo illa potius debet esse moralitas objectiva.

RESPONDET. Finis ultimus ex suo præcisè conceptu est prima regula operationum nostrarum, quoad ea cum quibus ex se præcisè connectitur connexionè determinata, respectu autem aliorum objectorum est libera voluntas divina, tanquam regula.

CONTRA est. Quia hæc responsio non attendit ad statum quæstionis: Nam hæc quæritur de moralitate objectiva eorum, quæ idèò prohibentur, quia sunt mala: fatetur autem respectu talium voluntatem divinam non habere rationem regulæ primæ. Recurrere etiam ad ultimum finem non exhaurit difficultatem: quia quærendum restat, cur ad ultimum finem naturalem accedi possit matrimonio, & non fornicatione?

RATIO 3. est. Priusquam intelligamus, Deum aliquid velle vel nolle, ex consideratione creatorum, inferimus, hoc esse bonum vel malum, volibile vel non à Deo: hoc autem sufficit ad cognitionem distinctivam boni à malo, esseque potest sufficiens regula nostræ voluntatis.

Ea quæ respondet. Non convincunt, quia recurrit ad malitiam eorum, quæ ideo mala, quia prohibita: hoc autem refutatum est.

Quo-

Quomodo autem possit fieri peccatum Theologicum, infra dicitur.

RATIO 4. Ipsi voluntati divinæ non aliam ob causam conformari tenemur, quam quia decet naturam intellectualem, v. g. (sic enim commodius argumentum proponitur) subdialiiori potestati; Ergo ultima regula erit decetia vel indecentia ad naturam intellectualem.

RESPONDET Esparza. Quod illa causalis solum denotet prioritatem per accidens, & quoad nos in cognoscendo.

CONTRA est. Nego hanc esse prioritatem per accidens, & solum quoad nos: & sicut possibilitas rerum intrinseca, non est sola omnipotentia, imò possibilitas intrinseca præsupponitur cum fundamento in re omnipotentia, ita & dicta decetia præsupponitur voluntati divinæ.

RATIO 5. Quia impossibili Deo ejusque lege & voluntate, essent adhuc honore prosequendi parentes, & vitanda occisio innocentium. Ergo appareret moralitatem objectivam non desummi à voluntate Dei.

RESPONDET Esparza. Vulgares locutiones de Hypothesi impossibili raro traduci utiliter ad Scholasticas quæstiones. Cæterum ne ipsa sublato Deo nullum esse discrimen honesti ab inhonesto, quia nullum discrimen bene dispositi à non bene disposito ad finem suum ultimum.

CONTRA. Tum quia, quamcunque regulam ostenderit bonæ argumentationis ex suppositione impossibili, (per quam Hurt. dicit, erui ingeniosas sequelas, & Perez ex Aureolo operose illius principia tradit) ea servatur in hac argumentatione. Tum quia nego sublato Deo non fore discrimen inhonesti essentialiter ab inhonesto essentialiter. Quod autem dicit sublata possibilitate itinèrum & onerum nullam fore distinctionem boni equi, à non bono: ita sublato Deo non fore distinctionem inhonesti ab inhonesto, id non convincit, quia etiam equi generositas ab alio principio sumitur, ex ipsa scilicet, connexionione naturali: cur ergo & bonitas actionis vel malitia, ex connexionione aliqua constitutiva in ratione honesti vel inhonesti, desumi non poterit?

Explicatur eadem Sententia.

Eandem sententiam tuetur Perez in manuscript. de Peccatis c. 2. Concl. 2. & ad eam explicandam

PONIT 1. Quod intellectus noster primò omnium concipiat Ens ut Ens, id est, cum abstractione ab imperfectionibus absolutum à relatione, à potentia activa, intellectiva, volitiva.

PONIT 2. Quod sequatur consideratio Entis prout factibilis, & in hac consideratione consonantia quædam consideratur inter potentiam & effectum: quæ consonantia in duobus stat, in similitudine positiva causæ activæ adæquatæ, cum effectu in gradu perfectionis, & præemi-

nentiæ prædicabilis de utroque. Deinde in eo stat, quod effectus habeat à sua causa activa originem non interruptam, quam interruptam originem, vocabat talem, qualem habet illuminatio solis reflexa: Illuminatio enim à sole est, sed obliquatio à corpore opaco.

PONIT 3. Quod sequatur consideratio rerum ut relatarum ad vitam physicam, prout vita est communis cognoscitivæ & vegetativæ: ubi est consonantia non tantum inter operationes vitales & principium, sed etiam inter objecta.

PONIT 4. Esse considerationem rerum ut relatarum ad potentiam cognoscitivam, quæ continet sub se potentiam sensitivam, cui addi debet consideratio relativa ad potentiam appetitivam. Consonantia in his sumenda à sententia clara & non delusivà à voluptate & delectatione, dissonantia verò ab impeditioe sensus claræ, & voluptatis, & à delusione & dolore, atque molestia.

PONIT 5. Sequi considerationem sublimiorem, quæ res concipimus, non solum ut habentes essentiam & potentes produci, &c. sed ut intelligibiles & veras; Videtur autem veritas formalissimè consistere in quadam puritate, sinceritate, immixtione, & segregatione rei ab aliis, quod intellectus præstat, cujus proprium est cognoscere formaliter distinctionem & identitatem rerum: ipsaque affirmatio & negatio, habere hanc vim videtur, ut si sit vera, præparet ac distinguat, tribuendo ea quæ ipsius sunt. Hinc etiam bruta non affirmant nec negant: non enim possunt adherere omnibus à quibus pendet id, quod ipsis repræsentatur, alioquin similiter posset illis repræsentari Deus, à quo omnia pendunt: hoc enim est propriè affirmantis verum, ut similiter affirmare possit omnia, cum quibus connectitur illud.

Consonantia in genere intelligibilium tantum à fine, sumitur à contemplatione intuitivæ veritatis summæ, vel simpliciter summæ, qualem habet Deus, vel qualem potest Angelus vel homo juxta vires sibi à Deo datas, habere; vel qualis est necessaria ad depulsionem errorum. Pulchritudinem autem hujus finis illud maxime commendat, quod cæteras res tunc dicimus bonas & pulchras, quando istæ placent, & quando non possumus habere vel amplecti contrarium illarum, sine errore seu ignorantia. Experimur autem præcipue moliri omnia contemplationem quidditatis rerum & causæ, à quibus habent res esse ens, id est posse existere: omnia enim dum ignoramus causam ipsorum, admirationem faciunt, id est desiderium inquietum cognoscendi causam, & principium, unde habuit res facta, posse esse. Itaque contemplatio possibilitatis primæ rerum est finis operum naturæ in genere intelligibilium. Quod aliunde fit perspicuum: quia omnes nostræ rationationes eo ten-

rendunt, ne negetur verificativum invariabile illius principii: *Necesse est quodlibet esse vel non esse*, & hæc necessitas vel impossibilitas, est prima causa & possibilitas rerum, i.e. ipse Deus.

PONIT 6. Sequi considerationem omnium firmissimam, quæ entia ut bona & amabilia, & delectabilia ex contemplatione veritatis intelligibilis consideramus, relationes facientes ad voluntatem: In hac consideratione est ultimum gaudium: nam contemplatio in genere intelligibilium est ultima: absolute tamen non est ultima, sed ultimum est gaudium verum, tanquam exitus actus probans.

In hac consideratione consonantia sumitur à gaudio vero, id est procedente ex contemplatione veritatis perfectissimæ. In hac consideratione occurrit Deus tanquam bonus, & res disponens ex amore &c. Nam cum in hoc genere ultimum sit gaudium producentum à nobis, jam consideratur esse aliqua causa, à qua procedat, & emanet tota perfectio gaudii; hoc autem est illam causam, esse amantem: nam gaudium & amor productus manifeste demonstrat amorem producentem; alioqui melior esset effectus quam causa: melius enim est habere gaudium, & amorem, quam non habere, si gaudium sit verum.

PONIT 7. Ultimum quod ad rem spectat esse contemplationem quæ res intelligimus, ut libere eligibiles. Hæc consideratio nascitur in nobis, quando primum libertatem nostram experiri incipimus. Libertas autem nascitur in nobis, post prædictas considerationes hac ratione. Postquam consideravi me posse efficere quædam, agere vitam sensitivam, intellectivam, volitivam, perceptivam gaudii veri & maximi, quod nascitur, ex contemplatione & amore causæ, præcontinentis totam perfectionem mei esse, & mearum omnium actionum, in qua conceptione involvitur cognitio mei, & præordinatio sapienter, & ex intentione ab illa causa, ad prædictum finem, statim sequitur in me inclinatio quædam elicitæ, sine ulla libertate ad meipsum, seu amor mei, ut præordinati ad talem finem, volens illum executioni mandari, subitoque exortam me cognitione huius meæ inclinationis, quæ ipsa cognitio, tribuit causæ præordinanti, totam perfectionem huius inclinationis, incipit deliberatio de modo exequendi finem propositum. Aliquando occurrunt media, quæ statim ob suam perfectionem, & propter pulchritudinem actionis, quæ fieri debent, arguunt debere duci ab illa sapientia, præcontinente, quidquid perfectionis potest oriri ex me. Et quia possunt esse aliquando opposita inter se, statim ratio recta iudicabit me posse eligere quodlibet illorum, & electionem fore bonam. Sed in hoc ipso iudicio rectæ rationis apparet nova quædam perfectio, causæ præordinantis ipsam electionem: apparet enim illa causa, ut continens totam perfectionem illius electionis, i.e. actus dominii, ac proinde jam hic apparet Deus ut Dominus, si-

mul etiam apparet ut præscribens media libero arbitrio: hoc autem est apparere ut Legislatorem. E contra aliquando apparet aliquid malum ita alienum à meo fine & à sapientia præordinante, ut ratio recta manifestè iudicet, non posse illud fieri ab illa sapientia. Potest etiam ratio deducere ex notitia ipsius mali, non posse illud iuxta præscriptum huius sapientiæ, non afferre, aliud quod detrimentum manifestum, fini proposito. Tunc igitur ratio iudicabit bonum oppositum esse necessarium ad consequendam meam beatitudinem. Quod ipsum illustrabat duobus exemplis, primò si mihi occurrat, ut possibilis hæc & nunc produci aliqua opinio, sed improbabilis, statim ratio iudicat, hanc esse contrariam meo fini; manifestè enim constat amatorem opinionis improbabilis, non esse amatorem veritatis: sicut Medicus præbens medicamentum, quod certus est esse lethiferum non est amator sanitatis ægroti. Secundum exemplum est ex odio Dei, cujus contrarietas ad finem propositum manifestè patet, quomodo enim coharebit odium Dei cum vera mea beatitudine, stante in contemplatione & gaudio de Divinitate percepto.

Et ex iisdem principiis facile deducitur electionem veneream extra matrimonium esse malam & prohibitam, quia propter vehementiam voluptatis, potest perturbare hominem, & vertere pane in infaniam, nihil curantem de bonis spiritualibus. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. I. Si spectentur ea, quæ proximè concernunt intentum. Ex iis enim quæ proximè illud concernunt, sunt ultima tria posita: ea autem non convincunt. Concedo intervenire contemplationem rerum prout intelligibilium, adeoque attingi etiam Deum, tanquam intelligibilium auctorem, sed quærere restat, quæ sit communis & ultima ratio, cui non intelligat ipse Deus, nec nos intelligere verè possimus, homicidium, fornicationem, furtum esse bona? cum sit bonum occidere hostes in bello, uxorem ducere, divitem esse.

Concedo, Deum apprehendi secundum Positum 6. apprehendi inquam, ut amantem; sed restat quærere, cur non amet homicidium inimici, v.g. amet hostis? cur amet copulam matrimonialem, non copulam fornicariam? Concedo, occurrere media ob suam perfectionem determinantia, sed restat quæ sit regula dignoscendi media saltem mediata, conjungentia cum fine? Curque cum amore Dei conjungatur matrimonium, non conjungatur fornicatio, nec conjungi possit? Concedo, rationem manifestare aliqua esse mala, & non posse fieri à sapientia divina; sed quærere restat, quæ sit regula talia dignoscendi, communis quibuscunque malis, & ultimum resolutivum malitiæ. Concedo amatorem opinionis improbabilis, manifestè esse non amatorem veritatis. Sed de hoc ipso quærero, cur sit malum non esse, & quidem in omni eventu, amatorem veritatis. Concedo, odium

m

Dei

P.
MLOD
OWSKI
A. e. Z.
VI

Dei esse contrarium beatitudini, sed quæ-
re restat, quæ sit ratio malitiæ illius ultima, quæ
simul sit communis & resolutive aliarum malitia-
rum? curque alia quæ supponuntur mala, non
possint habere rationem medii ad finem. Con-
cedo delectationem veneream esse malam, sed
quære restat, cur sit bona in matrimonio, ma-
la in fornicatione.

NON SATISFACIT 2. Ratione variorum
principiorum quæ assumit. Inprimis in quan-
tū dicit, quod intellectus noster primò omni-
um concipiat Ens ut ens, cum potius concipian-
tur prius particularia, ad quæ sensus attendit.
Et si per prius conciperetur ens ut ens, prius ef-
fet aliquid in intellectu, quàm fuerit in sensu.
Quod si dicas non agi hic de processu noscendi,
sed de mera categoria universalium, cognoscen-
dorum quoad gradum entis; id quidem verum
est: Sed restabit quære, cur sicut ille agnoscit
rationem entis priorem ratione factibilis, cur
inquam etiam non agnoscat rationem possibi-
lis, priorem ratione factibilis, seu contenti in om-
nipotentia divina, rationem item essentia, il-
lud etiam, quod assumit veritatem, stare in puri-
tate & segregatione rei ab aliis, si procedat de
veritate formali, non convincit: quia veritas
formalis, est conformitas ad objectum. Si pro-
cedat de veritate objectiva, non etiam convin-
cit: quia distinctio in omni Metaphysica, est al-
liud quid, à veritate. Quod etiam deducit bru-
ta non posse affirmare & negare, eò quod non
possint adherere omnibus, à quibus pendet id,
quod ipsis representatur, id etiam non convin-
cit, quia & multa de rebus affirmamus & nega-
mus, licet omnes illorum causas, non habeamus
perspectas penitus. Præcisio etiam est cogni-
tio vera, & tamen ex vi illius non attinguntur
ea, nec possunt attingi, à quibus res pendet.
Rursus, quod assumit consonantiam intelligibi-
lium sumi à veritatis contemplatione summā, id
non convincit. Sicut enim consonantia desu-
mitur ab ipsomet objecto, cur etiam consonan-
tia intelligibilium, non desumetur ab eodem ul-
timatè. Item, quod universaliter enuntiat ad-
mirationem esse desiderium inquietum cogno-
scendi causam, id etiam universaliter non proce-
dit, quia experimur etiam cognitā causā, ipsam
adhuc nos causam, mirari. Nego etiam quod fi-
nis naturæ sit contemplatio causæ formaliter ac-
ceptæ: quia hæc contemplatio stat potius in
Deitate secundum se, & non in Deitate acceptā
secundum potentiam suam executivam. Illud
quod assumitur in omni contemplatione atten-
di, ne negetur verificativum propositionum,
non contentat plenè: quia potius non negantur
reliqua propter verificativum, quàm curatur,
ut non negetur verificativum. Denique quod
assumit de modo noscendi libertatem, id etiam
non convincit: Nam ponit per prius nos noscere
Deum præordinantem, mediiorumq; diversita-

tem ad hunc finem, quod falsum est: aliis nemo
nosceret se esse liberū, quin prænosceret Deum.

NON SATISFACIT 3. In quantum ad hoc
recurrat, quod possibilitas rerum, non aliud sit
quàm omnipotentia. Est autem non infrequens
huic Auctori, discurre de rebus, prout illæ
subiungunt nostris intentionibus, tractando de illis
non prout subiungunt nostris intentionibus, sed pro-
ut sunt à parte rei. Sic ab æterno est possibilitas
rerum, cum tamen in re nihil aliud sit ab æterno
nisi Deus omnipotens, salvatque possibilitatem
prout illa subest nostris intentionibus, cum fun-
damento in re, per solam omnipotentiam, quæ
sola est à parte rei ab æterno: ita etiam scientia
objectorum est ab æterno, objecta non sunt ab
æterno; hinc verificativum æternum proposi-
tionum de objectis, ponit solam scientiam Dei
excludendo ipsamet objecta, quæ sunt ex modo
nostro concipiendi, fundato in re, verificativum
notitiarum divinarum de objectis. Et quidem
quod attinet ad hoc verificativum notitiarum,
quod sit ipsamet scientia Dei; hoc refutatum
manet in prima Parte. Quod attinet ad possibi-
litatem, hæc adferri possunt. Concedo possibi-
litatem realem, actualem, illamque æternam
competere, ut habeatur nonnisi in omnipoten-
tia, sitque realiter ipsamet omnipotentia. Nego
tamen quod non detur fundamentum in ordine
ad nostras intentiones, quod ostendat ipsis etiam
rebus, in se spectatis, competere possibilitatem,
ad quam præcipue in discursu de possibilitate at-
tenditur. Fundamentum autem hoc est: quia
posito, quod contineatur homo in omnipoten-
tia divina, ut satisfiat progressibus nostrarum in-
tentionum; quære restabit, cur Deus non
possit producere hominem, nisi animal rationa-
le? cui quæstioni non potest jam responderi:
quia non continetur in omnipotentia nisi homo
animal rationale. Hoc enim esset petere princi-
pium: Sed responderi debet, quia ex natura sua
& secundum sūm esse possibile, homo nonnisi
animal rationale importat. Quæ responsio cur
non debet admitti? Deinde sicut de Deo ita dis-
currimus, ut habeat omnem plenitudinem ef-
fendi, quam illum habere non implicat contra-
dictionem: ita & de creaturis discurre possumus,
ut si sit aliquid non implicans contradic-
tionem & spectet ad lineam prædicatorum neces-
sariarum, hoc ipso competat illi creaturæ. Et ita
bene arguitur, non implicat hominem esse ani-
mal rationale, animalitasq; & rationalitas est de
linea prædicatorum necessariarum. Ergo ho-
mini competit esse animal rationale. Ergo etiam
ulterius bene arguemus; non implicat contra-
dictionem possibilitas intrinseca, estque illa
de linea prædicatorum necessariarum. Ergo
competit creaturis. Rursus, concessa possi-
bilitate intrinseca creaturis, magis exaltatur
omnipotentia divina, quia defectus possibili-
tatis rejicietur non in Deum, sed in defectibili-
tatem

entem objecti. Deinde non alia est possibilitas
reus ab aeterno, quam sit possibilitas in tempore,
alias quomodo esset aliquid possibile ab aeterno,
quod non est possibile pro tempore, & è conver-
so. Jam autem possibilitas rei pro tempore est
ipsamet entitas rei pro tempore: si enim essen-
tia & existentia non distinguuntur à re actuali,
quomodo distingueretur ab entitate rei, à parte
rei, possibilitas à parte rei? quo posito sic argui-
tur. Possibilitas rei à parte rei est idem realiter
cum entitate rei à parte rei. Omnipotentia divi-
na non est idem realiter cum entitate rei à parte
rei. Ergo omnipotentia Dei, non est idem rea-
liter cum possibilitate rei à parte rei. Denique
impossibilitas entis rationis non est formaliter
ipsa omnipotentia; Ergo neque possibilitas rei
erit formaliter omnipotentia. Ant. proba-
tur. Impossibilitas entis rationis est idem rea-
lissime cum ente rationis, neque enim per aliquid
superadditum realiter redditur impossibile; sed
Omnipotentia divina non est idem realissime
cum ente rationis; Ergo impossibilitas entis ra-
tionis non est formaliter ipsa omnipotentia.
Sed de his fusius in Metaphysica, ubi de Ente, in
quantum possibile est.

Punctum Difficultatis 2.

*An Moralitas objectiva sit Præponderatio ob-
jecti, aut Apritudo, vel Ineptitudo ad
finem?*

Proponit hanc sententiam Arriaga d. 9. n. 15.
tacito Auctoris nomine, sed eam Pallavicini
d. 9. q. 11. a. 2. dicit esse Card. Lug. quæ sen-
tentia

EXPLICATUR sic. Illud objectum est bo-
num, quod ita est bonum, ut ejus bonitas præ-
ponderet omni malo, quod secum adfert, & est
proportionatum dignitati naturæ rationalis; il-
lud autem objectum est malum, cujus malitia
præponderat omni bono quod secum adfert, &
est contra dignitatem naturæ rationalis. Sic v.g.
mors parentis est bona & utilis filio ad hæredi-
tatem obtinendam, mala verò ipsi patri, cujus
tamen bonum filius jure pietatis tenetur procu-
rare. Tunc si filius optet mortem parenti pro-
pter successionem; operabitur inhonestè &
male: quia bonum illud propter quod optat
mortem patri, non æquivaleret damno parentis,
inde resultanti. Quod si desiderat mortem pa-
tris, ut consequatur vitam æternam; quia timet
ne fortè postea illam amittat; licitè optabit:
quia salus æterna, præponderat vitæ temporali.
Comparatio autè quodnam objectum præpon-
deret, & quod non præponderet, spectat ad lu-
men rationis. Quod si nullibi sit præpondera-
tio, malitia vel bonitas; dubia erit. Debet au-
tem illud objectum esse proportionatum digni-
tati naturæ rationalis: quia sunt aliqua, quæ li-
cet videantur plus habere de bonitate, quam de

malitia; tamen ita sunt levia, ut non deceant
dignitatem naturæ rationalis: Magnos enim
non nisi magna decent. Talia sunt, captare mu-
scas, levare festucas.

IMPUGNATUR 1. ex Arriaga hæc explicatio,
qui assumit terminos valde obscuros, cum pos-
set claros adhibere, dicendo illud objectum est
bonum, in quo plus est de bonitate quam de
malitia.

RESPONDERI potest. Nullam esse obscu-
ritatem. Quid enim obscuritatis damnabilis
habet? Dignitas hæc præponderat huic; sunt
autem Lugonis termini aptiores: quia osten-
dunt debere accipi comparativè objecta, quod
in omni deliberatione fieri debet, quam compa-
rationem, non innuunt verba Arriagæ.

IMPUGNATUR 2. Quia limitationes quas
facit Lugo, destruunt principium quod limita-
tur, ut jam amplius ex illo nihil penitus possit
inferri: nam si quærat quare virginitas sit bo-
na, non potest responderi: quia ejus bonitas
præponderat malitiæ, quam habet: nam mali-
tia quam adfert, est præcisè, proles sive filiorum
impedimentum. Si autem hæc malitia est mi-
nus malum, quam bonum, sit integritas carnis;
Ergo è contra matrimonium, in quo non est al-
liud bonum, quam hæc generatio proles, & cu-
jus damnum, est illius integritatis amissio, erit
absolutè malum: quia malitia bonitati præpon-
derat; Ergo vel hæc regula de præponderatio-
ne debet cessare, vel dicendum erit matrimo-
nium esse simpliciter malum.

RESPONDERI posset. Nomine malitiæ non
venire universaliter aliquod malum, ut ita di-
cam, positivum; sed sufficere malum, ut ita di-
cam, negativum, hoc est, non æquè bonum.
Unde bonum integritatis carnis, cum sit majus
bono proles, quæ supponitur aliunde non defe-
ctura, sit ut virginitas præcellat matrimonio.
E contra autem quia matrimonium pro princi-
pali habet proles propagationem, & quo privat
bono, est integritas carnis, sit ut non sit quidem
malum matrimonium, non tamen æquè bonum
atque virginitas, nec per hanc limitationem de-
struitur regula allata, sed pro exigentiâ accom-
modatur: sicut pro exigentiâ alia ostenditur ef-
se dissonantia mendacii ad naturam intellectu-
alem, & alia homicidii.

IMPUGNATUR 3. Quia sequitur ex principiis
allatis, licitum esse inferre mortem parenti, si
habeas revelationem illum esse in gratia, eumq;
si amplius vivat, damnandum: quia illa mors
propter talem finem, est objectum præponde-
rans malitiæ.

RESPONDETUR. Negando præponderare
bonitatem vitæ æternæ malitiæ occisionis: quia
non est licitum facere mala, ut eveniant bona,
convenitq; peccato mortali talis infinitas, quæ
non convenit operi bono. Ubi etiam recurri-
tur ad præponderationem ultimato, licet sup-

ponatur, præcognitio hujus propositionis: non licet facere mala ut eveniant bona. Quare autem liceat desiderare mortem, & non inferre, ex eodem principio de præponderatione solvi debet, quia scilicet hoc quod est malum mortis, in quantum habet rationem offensæ divinæ, potest bene mente nostra præscindi & relinqui solum physicum malum mortis: quod si comparatur ad bonum vitæ æternæ, est minus malum, quam amissio vitæ æternæ. Cum autem abstractio mea non immutet physicè rem, non iustificat actionem homicidii, facitque ut honestè exerceri non possit. In qua etiam responsione recurratur adhuc ad præponderationem? quia scilicet secluso malo per rationem, cum non secludatur physicè, trahatque secum malitiam, non præponderabit in tali circumstantia, bonum vitæ æternæ.

Refutatis Rationibus communibus contra hanc Explicationem. Nihilominus

DICENDUM est. Moralitatem objectivam non stare in explicata præponderatione.

PROBATUR 1. Quia moralitas objectiva debet esse prima, & quæ non detur prior ratio malitiæ, vel bonitatis, ultimumque resolutorium eorundem: præponderatio autem non est talis ratio: non enim mendacium est malum, quia non præponderat veritati, sed potius deo non præponderat, quia est malum, & sicut pondus ex gravitate, non gravitas ex pondere oritur, ita præponderatio dicta orietur ex talitate objecti. Quæro ergo ante illam præponderationem, unde desumatur ratio mali vel ratio boni objectiva? nam præponderatio non ponit malitiam, sed supponit, quæro ergo supposita hæc malitia unde desumatur?

PROBATUR 2. Tum, quia non respondet ad statum quæstionis, retinendo utramque partem suæ explicationis quod probatur. Quia si quæretur, quare fornicatio v.g. est mala? Respondebis, quia malitia præponderat bonitati inclusæ. Si quæram, unde hoc colligatur? Respondebis, quia id dicitur lumen rationis, hic autem quæritur ulterius: Quodnam motivum illius luminis & quidem universale? Tum, quia videtur petere principium: quia explicat moralitatem objectivam per dictamen luminis rationis: honestatem autem ipsam luminis rationis, explicare deberet per moralitatem objectivam? Tum, quia ista regula non est universalis: quia datur aliquod malum, à quo præscindi possunt omnes rationes boni, illud adhuc erit malum, consequenter habebit malitiam objectivam, & non ex non præponderatione boni, cum nullum bonum, ut supponitur, intentionaliter in se præcontineat.

PROBATUR 3. Quia eo ipso, quod præponderet bonitas, jam objectum est homine dignum; ad quid ergo illa appositio? Ant. probatur, quia instantiæ quas adducit Lugo, non suadent inten-

tum: quod enim dicit, Religiosum decere, ut faciat sacrum, & non decere ut faciat minus; id quidem verum est, sed ut serviat intento, debuisse ostendi, quod facere minus præponderet sacro; licet non sit usurpandum: quia dedecet naturam intellectualem sacerdotio affectam: illud enim dedecet, addi debet tanquam novum pondus objecto cæteroqui præponderanti, idemque est de aliis exemplis. Quod autem dicitur hominem ad grandia natum talia non decere, non satis explicatur: quia etiam Deus est, ut ita dicam ad grandissima natus, & tamen eligit semper, nec facit optimum: producit etiam muscas, & non tantum Angelos.

EXPLICAT 3. Pallavicinus citat. n. 3. &

POKIT. In primis naturam duo voluisse, alterum ut ex nostra libertate penderet nostra felicitas, vel miseria perpetua, sic nimirum, ut nemo esset aut per suam naturam felix, nisi Deus, nec perpetuo miser.

POKIT 2. Rursus esse aliquas actiones, quæ à suis prædicatis physicis, habent, conferre vel adversari bono statui Reipubl. humanæ, quæ actiones simul etiam dicunt aptitudinem vel repugnantiam, cum privata felicitate operantis, ut ita per idem medium & privatum & publicum bonum habeatur. Ad has actiones, illarumque finem nemo invitatur nisi cognitione mediante: unde utilitas vel damnositas illarum actionum, debuit esse talis, quæ non inveniretur in objecto, nisi quando causæ sunt ita dispositæ, ut implicet contradictionem, eas non cognoscere, alioquin non solum aliquando essent frustra, sed etiam illa damnositas in ordine ad ultimum finem, incurreretur à nobis ex fortuna, & non ex electione, ac proinde aliquis ex mera fortuna, posset reddi perpetuo miser, contra quam voluit natura.

POKIT 3. Quod objectum quod representatur à regula rationis, dictante aliquid esse honestum vel inhonestum, sit hoc: si ego elegero hic & nunc tale objectum, hæc electio reddet me pulchrum vel non pulchrum, aptum vel ineptum in ordine ad meum finem.

Hæc Explicatio

NON SATISFACIT 1. Quia videtur confundere moralitatem formalem inclusam scilicet in actibus, cum moralitate objectivâ: quia moralitatem objectivam explicat per electionem redudentem me pulchrum vel non pulchrum ad meum finem. Deinde non tradit regulam universalem: nam quæri potest, ipsamet finis unde desumat, quod sit honestus vel inhonestus moraliter?

NON SATISFACIT 2. Quia etiam posito, quod non nisi in actionibus liberis reperitur pulchritudo vel deformitas; quærere restat, unde sit dignoscendum quod hæc actio, quæ est fornicatio, non faciat pulchrum, & faciat pulchrum actio, quæ est conjugium?

Non

NON SATISFACIT 3. Quia nomine finis, intelligitur finis qui est Deus, & hoc jam immediatè in secunda explicatione refutatum. Vel intelligitur finis quicumque, & de hoc ipso queritur: unde & ipse finis & mediante fine actio sumat pulchritudinem? Deinde hæc explicatione nulla ratione probatur: Concedo, quod pulchritudo & turpitudine sunt prædicata, quibus nos voluit allicere natura: sed queritur, quæ sit taxa tam pulchritudinis & turpitudinis objecti, quàm actionis ratione objecti? Concedo, hæc pulchritudinem non debere esse in actione exteriori vel effectu illius. Sed cur non possit esse in objecto? & si est in objecto, quæ est regula illam dignoscendi? Quod autem dicitur damnositatem vel utilitatem non inveniri in objecto, nisi quando sunt causæ ita dispositæ, ut implicet contradictionem eas non cognosci, eò quod ex fortuna & non ex electione id accideret, id etiam non convincit. Non enim apparet quæ sint talia objecta, quæ implicet non cognosci, ad quæ implicet, nos non advertere. Rursum, cur non sufficiet injici nobis primas de illo objecto notitias aliunde, ut injiciuntur motus etiam salutares, qui sunt in nobis sine nobis: ita ut ratione nonnisi sequentium actuum, procedatur ad electionem. Quod item est ita damnosum objectum, in quantum usurpabile, ut implicet contradictionem illius damnositatem non agnoscere?

Punctum Difficultatis 3.

Moralitas objectiva, sit Conventiva vel Disconventiva ad naturam intellectualem?

DICENDUM est affirmativè ita cit. Arriaga & Oviedo, judicatque hanc sententiam probabilem Pallavicinus. Ejus Explicatio petatur ex materia de Pœnitentia, ubi de illius objecto formali. *Sed insuper*

EXPLICATUR hæc sententia. Unaquæque natura præter essentialia sua prædicata determinat sibi bona quædam, cum quibus, ut ita dicam, habet quandam Sympathiam, & cum quibus illi bene convenit, licet v.g. aqua præter materiam & formam aquæ, determinat sibi suam liquiditatem, quæ dum in glacie caret, malè habet, & cum illa spissitudine, non illi convenit, appetitque dissolvi. Determinat item aqua si frigus, quo, calefacta caret, habetque cum calore antipathiam, nititurque calorem debellare. Quod autem dictum est de aqua, idem dicendum est de natura intellectuali, quod præter essentialia sua prædicata, determinet sibi bona quædam, cum quibus bene illi est.

Quia verò triplex genus est bonorum utile, delectabile, & honestum: natura intellectualis quæ talis, non determinat sibi solum utile quæ tale, sub ratione utilis: quia etiam in sensitivis

multa sunt utilia, ut pluvia segeti: nec determinat sibi solum delectabile sub ratione delectabilis: quia hoc etiam solis sensitivis, commune est: licet enim delectationes sint etiam aliquæ propriæ intellectualium, de genere tamen suo non sunt ita determinatæ, ut non possint competere, etiam sensitivis: non quod ad illa utraque bona non possit se extendere homo, sed quod non sint de linea, boni, nonnisi intellectuali naturæ, convenientis. Solum itaque est honestum, quod de genere suo est tale bonum, ut nonnisi naturæ intellectuali competere possit, quæ, solâ honestate, vel inhonestate movetur. Porro cum determinet sibi natura bonum, seu se decens, sub ratione honesti, vel se decentis; hoc ipso debet illi convenire illud bonum, consonare, beneque efficere: sicut & aliæ naturæ, determinant sibi certa bona, suntque illis, illa bona, consona, convenientia, & cum quibus habent statum quem appetunt, quoque perficiuntur.

Itaque moralitas objectiva stabit in ipsis objectis, quæ sibi determinat natura intellectualis, tanquam sua bona, sibi convenientia vel consona. Moralitas autem objectiva mali, è contra, est inclusa in ipsis objectis, cum quibus naturæ intellectuali, quæ tali, est malè, tanquam cum sibi disconvenientibus, & dissonis.

Quia verò hic queritur de tali moralitate, quæ sit regulativa ipsarum etiam actionum Dei, ita ut ostendatur, quare aliquid etiam respectu Dei, sit bonum vel malum: ideò nomine naturæ intellectualis, accipitur hic ratio communis ad naturam intellectualem creatam vel increatam, eritque hæc ratio indefectibilis & æterna: quia rationes communes & essentialiæ rerum, sunt indefectibiles & æternæ.

Quæ ipsa dissonantia ad naturam intellectualem, ne sit quid relativum, debet accipi radicaliter.

Si autem dicatur aliquid esse dissonum naturæ intellectuali, quia est de se malum, erit responsio per definitum; non verò per aliquid clarius: nam definitio illius malitiæ de se, est dicta dissonantia, eritque similis responsio ei, ideò aliquid est animal rationale, quia est homo. Ipsa autem consonantia ab honesto, & bono naturæ intellectuali, verbis differunt: sicut turpe, inhonestum, malum naturæ intellectuali, à dissonantia eidem, verbis differunt.

Sed insuper est necesse addere, quomodo ipsum dictamen rationis habeat se in ordine ad moralitatem objectivam. *Quod sic*

EXPLICATUR. Inhonestas vel honestas inclusa in ipsis objectis tanquam disconveniens & dissona, vel tanquam conveniens & consona naturæ intellectuali, est in illis omnino inanimato & mortuo modo: nec enim est in illis, vel per vitam intellectualem, vel per vitam moralem: si ergo est mortuo modo in illis, non est modo, qui sit proportionatus naturæ intellectuali: si enim

continentia illa honestatis vel inhonestatis non repræsentetur, æquè se habebit, atque si non esset. Ut ergo sit conveniens vel disconveniens moralitas objectiva, modo intellectualem, debet esse per intentionem, hoc est vel per intellectiōnem vel per volitionem, in quibus duobus, stat intentionalitas. Quia verò pensare non spectat ad voluntatem, sed ad intellectiōnem? hinc ad eam spectabit pensatio disconvenientiæ vel convenientiæ: non quòd illa faciat convenientiam vel disconvenientiam; sed quòd illam proponat, applicet, & notificet; ad eum modum, quo in iure, Præco non format sententiam, sed proclamat. Lex autem ipsa sive divina, sive humana, habebit se ad moralitatem objectivam, tanquam ratio in multis immediata, quare hoc quidem bonum vel malum sit.

PROBATUR 1. Conclusio Auctoritatibus quas adducit Oviedo. Dyon. L. 5. de Div. Nomin. & ibidem cum illo S. Thomas, pro termino disconvenientiæ peccati Angelorum, naturam angelicam assignat. Aug. L. 11. de Civit. c. 17. & L. 12. de Civ. c. 1. in explicanda malitia ad naturam recurrerit. *Omne, inquit, vitium nature nocet, ac per hoc contra naturam est.*

PROBATUR 2. Illud est moralitas objectiva, quod est ultimum resolutorium inhonestatis vel honestatis moralis, & quod ipsum non resolvitur in prius in hoc genere: sed talis est dicta dissonantia; quod probatur, quia quæcunque rationes particulares alicujus turpitudinis v. g. referantur, ex omnes, ultimò resolvi possunt, in dictam dissonantiam. Nam si dicas fornicationem esse malam, quia est bono prolis contraria; quærere restat, quare fugiendum sit contrarium, bono prolis? Respondebis, quia hoc dictat ipse intellectus; quærere restat quod habeat fundamentum intellectus dictandi hoc esse malum? Respondebis, quia objectum in se est malum; restat quærere, quæ possit esse regula taxandi, quod aliquod objectum sit in se malum? Semper respondebis vel per formales vel per æquivalentes terminos, quia est turpe quoddam, dedecens, & disconveniens naturæ intellectuali. Quod autem hæc ipsa dissonantia non resolvatur in prius in hoc genere; Ratio est, quia nullum tale adferri potest. Deinde sicut ipsa natura intellectualis in ratione intellectualis, non resolvitur in aliquid prius: nam in quod resolveretur, jam non esset intellectuale: ita & dissonantia in genere dissonantiæ intellectualis, itemque convenientia, non resolvitur in prius.

Porro in hac resolutione, ita in peccato Theologico proceditur. Quare v. g. idolatria est mala? Quia illam prohibuit Deus; En rationem immediatam aliquid Theologicum continentem nempe legem divinam. Quæres, quare Deus lege sua prohibuit idolatriam? Ratio erit, quia dictamen divini intellectus propo-

suit hoc Deo tanquam malum: quærere restat, quare proposuit dictamen illud tanquam malum quid, idolatriam? Respondebis, quia dissonat naturæ divinæ intellectuali superstitiosus & indebitus cultus; quærere adhuc ulterius restat, quare hoc ipsum dissonet naturæ divinæ intellectuali? quia ut sic dissonum est naturæ intellectuali (quæ universalior est natura divina intellectuali) quia inquam dissonum est naturæ intellectuali, exhibere cultum supremum, infinitè viliori colibili, & excellentiæ longè minori. Quamvis autem etiam peccati Theologici ultima resolutio ad naturam intellectualem ut sic sit; adhuc peccatum erit Theologicum, quia specificatio actuum ab immediatis motivis habetur. Et ita quamvis omnium scientiarum actus resolvantur in hoc principium, quodlibet est vel non est: quia tamen immediata motiva sunt diversa, fit ut & actus illarum scientiarum, sint diversi.

PROBATUR 3. Quia dicta dissonantia convenit omni peccato, soli, semper, & est prima in genere moralitatis: idem proportionaliter dicendo de consonantia. Ergo apparet moralitatem objectivam in dicto principio stare. Et certè hæc formalitas, quæ est dissonantia ad naturam intellectualem, est de se apta, ad faciendam actionem moraliter inhonestam, cur non enim etiam hoc titulo posset reddi inhonestum? Ergo importat in se moralitatem objectivam: nam impossibile est sine objecto moralitatis, fieri actum moralem, quæ ipsa v. g. dissonantia cum ad quascunque particulares malitias habeat se per modum generis, utpote prædicabilis de specie distinctis v. g. malitiis, fit, ut se habeat per modum prioris: nam universaliora semper sunt priora: cumque non habeat quidquam superius se ut dictum, bene erit ultimum resolutorium.

OBJICIT 1. citat. Pallavicinus nomine naturæ intellectualis, quatenus intellectualis, vel intelligitur natura intellectualis, quatenus differt quomodocunque à naturis irrationalibus, vel quatenus intelligitur capax operandi honestè. Primum dici non potest: nam etiam operationes somniantis vel ebrii, possunt habere aliam quam conformitatem cum natura rationali, quatenus hæc differt ab irrationalibus: cum irrationalia non possint facere tales operationes, quales faciunt somniantes vel ebrii, cum illæ aliquæ pendeant ab intellectu: quin etiam aliquæ operationes animæ vegetativæ possunt esse specialiter conformes, cum natura rationali materialiter accepta, quatenus scilicet per eas efficiuntur illa organa, & illi spiritus, per quæ corpus humanum differt ab aliis corporibus, & tamen in ejusmodi operationibus, nulla est honestas vel inhonestas.

Si verò dicatur secundum: contra est, quia tunc non vitatur circulus: Siquidem natura ratio-

rationalis prout potest operari honeste, debet explicari per actum honestum: sicut omnis potentia per suum actum, & omnis relatio per suum terminum: Ergo ulterius honestas explicatur per id, quod rursus explicari debet, per ipsam honestatem.

RESPONDET aliquis quod hinc accipiatur natura intellectualis, ut sic abstrahens à creatura & increata; & cum operationes quas opponit argumentum non referantur ad naturam intellectualem ut sic, sed ad naturam humanam; hoc ipso non erunt consonæ consonantiæ per ordinem ad naturam intellectualem, ut sic spectatam:

Sed hæc Responsio non est plena: quia etiam bonum proles ex semine deciso ponendæ, non est bonum naturæ intellectualis ut sic, sed non nisi naturæ humanæ, & tamen quia in fornicatione impeditur hoc bonum; dicitur fornicatio esse mala moraliter. Quod si dicas dictare naturam intellectualem ut sic, non esse contra rationem, dispensandum semen; etiam dicerent oppositi, quod natura intellectualis, ut sic, dicitur formæ ordinatæ ad compositum intellectuale, formanda esse organa, spiritus & similia. *Hinc aliter*

RESPONDETUR Argumento. Quod duplices sint naturæ intellectualis, quæ talis operationes, & in particulari, ut assumit arguens, hominis: quædam enim sunt nonnisi operationes hominis, & physice ab eodem profectæ. De his in præfenti non tractatur, & tamen in earum serie sunt operationes somniantis, ebrii, animæ formantis organa, & similia. Aliæ autem sunt operationes humanæ moraliter: quia ergo dictæ operationes somniantis, non sunt humanæ moraliter: fit, ut non possint dici conformes cum naturæ intellectuali, conformitate de qua hic.

Directè ad argumentum dici potest, inprimis, quod sumatur natura intellectualis non secundum quod est capax operandi honeste, sed quod sumatur natura intellectualis prout determinans sibi objecta aliqua, tanquam convenientia in genere moris, non recurrendo scilicet ad actiones, sed ad objecta: quæ ratio movet tanquam per aliquid vulgatum, explicari solet, per laudabilitatem, vel vituperabilitatem radicalem, in objectis inclusam. Quod si quæras, unde hæc ipsa convenientia vel disconvenientia objectiva sumatur? jam ad hoc per rationem à priori responderi non poterit, ut experientia ostendit, sed respondebitur per solam explicationem terminorum, inductione, &c. ut dixi in materia de penitentia: explicans quomodo notificari debeant definitiones. Unde jam vides divisivam argumenti non esse sufficientem: Nam datur tertium membrum, nempe acceptio naturæ intellectualis, determinantis sibi aliqua objecta honesta, & aliqua inhonestum.

Ita: nec tunc sequetur, quod objectiva moralitas per actum formaliter moralem explicari debeat. Deinde quamvis operatio honesta formaliter debeat explicari per objecta, non tamen ipsa objecta debent explicari per actiones honestas formaliter: Nam sicut actus metaphysici definiuntur per objectum Metaphysicum; non tamen objectum Metaphysicum definitur per suos actus; sic & in præfenti.

INSTAT Idem. Actio externa considerata secundum se, & non quatenus imperatur à voluntate deliberata, non habet convenientiam vel disconvenientiam ad regulam rationis; quapropter si quis in objecto, quod sibi representatur volendum, aut nolendum, non animadvertet nisi malum physicum, utique nec inhonestè neque honestè ageret. Ergo regula rationis in ipsa actione externa, nullum potest invenire fundamentum, ratione cuius eam representet honestam vel inhonestam.

RESPONDETUR, præcisè in ipsa actione externâ quæ externâ, nulla est honestas vel inhonestas moralis, nihilominus dependenter ab interna, invenitur fundamentum, ratione cuius representari possit, ut futurum honestum vel inhonestum, non stando in actione interna tanquam ultimo resolutorio honestatis: hoc enim est moralitas objectiva explicata, sed in illa stando tanquam in immediato principio derivante honestatem in actionem externam.

OBJECIT 2. Multa sunt quæ non sunt contra naturam, & tamen sunt mala: Nam motus primò primi sunt naturales, & tamen ex objecto sunt mali: esus carniū feriâ sextâ, est juxta inclinationem sensus, adeoque secundum naturam & tamen est malus: appetentia item gloriæ humanæ, non est contra naturam rationalem, & tamen est mala, licet conveniens illi soli: furtum furanti non est malum, sed nonnisi injuriato, & tamen etiam furtum est malum. Item nonnisi aliqua sunt peccata contra naturam, ut peccatum Sodomie, & tamen multa sunt peccata quæ non sunt dicta scelera; Ergo malè explicatur peccatum ut sic, per oppositionem ad naturam intellectualem.

RESPONDETUR. Motus primò primi vocantur naturales, h. e. ex determinatione ad unum proficiscentes sicut natura est determinata ad unum: sed non vocantur naturales h. e. convenientes & consoni naturæ intellectuali convenientiâ explicatâ: Esus carniū non est contra naturam acceptam pro appetitu sensitivo, sed est contra naturam h. e. disconveniens naturæ rationali, cui turpe est, non obedire præcepto superiorum, quale præceptum est, prohibitio esus carniū. Appetitus vanæ gloriæ, non est contra naturam rationalem eo sensu: quia nulla alia natura illum principiat, sed est contra naturam rationalem, cui disconveniens est, vanitas laudis. Furtum non est physice malum,

lum, sed moraliter ratione disconvenientiæ ad naturam intellectualem, cui dissonum est, uti alieno tanquam suo. Peccatum Sodomie est dupliciter contra naturam: Inprimis quia importat malam administrationem seminis provisi à natura non nisi ad generationem; tale contra naturam, non habetur in omni peccato. Secundò est contra naturam quia est dissonum & non conveniens eidem: & eo sensu omnia peccata sunt contra naturam.

OBJICITUR 3. Spectato homicidio sine libertate illud non magis est inhonestum homini, quam si fiat à bruto: Ergo ut apprehendatur inhonestum, debet cognosci ut amabile liberè: Ergo debet fieri reflexio supra amorem liberum, illeque formalisabit ultimò malitiam.

RESPONDETUR. Non est necesse cognosci aliquod malum ut amabile liberè, sed sufficit supposità vi amandi liberè, appetere, cæteroqui dissonum objectum naturæ intellectuali. Pluribus hoc argumentum solvit Arriaga cit. à n. 38.

INSTABIS. Regula debet esse eadem, & tamen idem objectum respectu unius potest esse bonum, respectu alius malum, & ita iudici ob scelerale licitum est occidere reum, accusatori illicitum.

RESPONDET. Oviedo ut actio (idem dic de objecto) sit mala vel bona; debet sumi cum iisdem circumstantiis: Si enim non sumatur cum iisdem, non erit idem objectum.

DIFFICULTAS III.

*De Objectiva Moralitate in istis, quæ
v.g. mala, quia prohibentur.*

DISCUSSA objectiva Moralitate eorum quæ Deus præcepit pro libertate ne fiant, cum aliàs licitè exerceri potuerint, discutiendum ulterius venit, quæ sit objectiva Moralitas legis naturalis. Circa utrumque habet suas adversiones Pallavicinus, quæ hic expendendæ sunt.

EXPLICAT I. Moralitatem objectivam in istis, quæ Deus liberè prohibet, dicitque quod objectum voluntatis, quæ Deus vult me obligare in hoc instanti, est, ut ego in hoc instanti, non possim velle oppositum illius objecti, ad quod dicor obligari, nisi per aliquam volitionem intrinsecè malam. Quod ipsum sic explanat d. 9. q. 1. n. 3. Deus in hoc differt ab aliis Legislatoribus, quòd hi non semper possint obligare prout desiderant; non enim possunt facere, ut notitia legis perveniat ad omnes, ad quos volunt, & permaneat in memoria, &c. Deus autem qui potest loqui in corde, quandoque voluerit, nunquam desiderat obligare, quin re ipsa obliget: habet enim vocem, cui nullus est surdus. Et cum novit aliquid essentialiter incompossibile, cum eo, quod simul vult, non potest velle ignorantiam obligationis prædictæ, &

simul noticiam illius. Hinc voluntas obligandi hic & nunc, nihil aliud erit, quam voluntas, quæ non vult mihi dare concursum, quo mediante ego non possim velle oppositum, nisi per voluntatem malam, &c. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia aliæ moralitates, non debent explicari per actiones licitas vel illicitas. Ergo neque præsens moralitas.

NON SATISFACIT 2. Quia non tradit ultimum resolutorium malitiæ, actionis factæ contra prohibitionem, quod ipsum probatur, quia inprimis si quæretur ex Deo, quare tu non das mihi concursum cum quo ego licitè operabor hic & nunc? Respondebit Deus, quia prohibui hanc actionem tuam; restabit quærere, quare malum sit ponere actionem à te prohibitam? & quid prohibitio malitiæ attulerit? debebitque Deus tunc per aliquid aliud respondere; & hoc potius erit quæsitæ moralitas, motivumque, quare non nisi talem Deus offerre possit concursum ad actionem aliàs prohibitam, erit ultimum illud resolutorium. Rursus, quando Deus vult dare non nisi selectum concursum, cum quo prævidet infallibiliter securam operationem gratiosam; debet prius respicere objectum eligibile, & formam constituentem, in ratione eligibilis: Ergo etiam quando Deus dicit se non daturum, nisi concursum talem, quo mediante ego possim oppositum velle, non nisi per voluntatem malam; debet per prius attendi ad objectum malum, & formam constituentem in ratione mali; de qua quærere restat, quænam sit illa?

NON SATISFACIT 3. Quia assumit aliqua principia, quæ patiuntur suam difficultatem. Tale illud est, admittere voluntatem, quæ Deus non vult mihi dare concursum, quo mediante ego possim velle oppositum, nisi per voluntatem malam: quia talis volitio repugnat sanctitati Dei, inferens peccaminosam actionem, ultimò referibilem in Deum, qui noluit mihi alium concursum dare, quam cum quo hic & nunc eam peccaturus: præcipue cum agnoscamus concursus non nisi indifferentes. Rursus concedo Deum differre à Legislatoribus aliis, promulgareque legem cum vult; sed quæro, objectum promulgationis in prohibitione, quid reddat malum objectivè hic & nunc? Concedo. Deum dum prohibet, non posse velle, ut hæc actio licitè exerceatur; sed quæro illud objectum prohibitionis, agereque contra illam, quid reddat, ut non possit nisi illicita actione fieri?

Hinc aliter

EXPLICATUR dicta Moralitas. Deus attingendo infinitam suam perfectionem, & pensando varias suas excellentias, attingit etiam in se formalitatem Legislatoris, Principis, & Domini: consequenter agnoscit in se vim Obligatoriam, Directivam, Legislativam: Quia verò hæc perfectiones sunt connotativæ, respiciunt sub-

dictum & obligandum; habent se enim sicut jus & debitum, ita ut sicut nullum est jus sine debitu, ut alibi dicitur, notitiaque juris connotat notitiam debiti: ita ex notitia principatus, quam Deus de se habet; recta tendit in subdicionem creaturæ; Quia verò hæc subditio sumpta pro nobilissima sui specie, est subditio intellectualis naturæ; agnoscit Deus, quod conforme sit naturæ intellectuali creaturæ, ut suo juri, ordini, legislationi subdatur. Hinc Deus exercitium suæ Legislationis fundat, in his duobus: in sua præcipiendi, & in consonantia ad naturam intellectualem, ut subdatur suæ legi, creatura.

Procedit autem Deus ad ferendam legem circa objecta, quæ aliàs honestâ actione exercere potuissent, hac methodo. Advertit in primis illi potestatem extrahendi objectum aliàs honestâ actione exercendum ad seriem objecti commisi in honestâ actione exercendi, hæcque est maxima perfectio dominatus, quæ eo ipso, in tali perfectissimo competere debet. Nam quando prohibet Deus, ea, quæ de se sunt mala; prohibet, sed cōstrictus ut prohibeat. Sed quando prohibet objectum, quod aliàs actione honestâ potuisset exerceri, tum maxime dominus suo utitur: quia utitur potestate disponendi prout voluerit. Post notitiam talis honestatis, vel potius simul ratione cum illa, advertit obligationem in creatura, tum primum præsentatur Deo rationes illi notæ, propter quas, extrahit illud objectum ad esse illiciti, præbitoque assensu illis motivis, tum primum format legem.

Breviter ergo Moralitas objectiva in talibus, habet in hoc: quia est objectum affectum prohibitione extrinsecâ Divinâ, fundata in illius potestate vi legislativa, & ex parte creaturæ, in consonantia ad naturam intellectualem, ut huic legi obediatur. Unde in interrogationibus circa hanc moralitatem, standum in hoc erit, quia est consonum naturæ intellectuali, legi cuiusque obedire, recursus autem ad naturam intellectualem, formalitatem legis non involventem importabit responsum, non spectantem ad hanc materiam. *Hinc*

COLLEGES immediatum resolutorium, formalitatem etiam rationem peccati Theologici, hoc futurum: Quia scilicet hæc quidem quæ de se mala prohibuit Deus, cum non posset non prohibere, resolvendo id ultimo in dissonantiam objectorum ad naturam, &c. Illius autem objecti, (circa quod honesta aliàs actio fieri potuisset) malitiæ resolutorium erit: quia hoc Deus

prohibuit, cum posset non prohibere, resolvendo hoc ipsum in id, quia consonum est naturæ intellectuali, Deum prohibentem audire: in quâ resolutione ultimo statum in hac lineâ, & altior resolutio, non spectabit jam ad hanc speciem.

An tunc voluntas Dei habeat seipsam pro objecto; de hoc egi in materia de condonatione peccati; & licet possit habere pro objecto una volitio aliam, hoc est prohibentem; non tamen habebit pro objecto seipsam formaliter: cum prima non intelligatur esse prohibitiva, sed volens, ut fiat prohibitio.

EXPLICAT 2. Pallavicinus a. 4. Quæ sit Moralitas objectiva in istis, quæ sunt de lege naturæ. Diciturque legem naturalem esse constitutam eâ regulâ, quam quilibet prudens optaret in statu suæ possibilitatis, si pro eo statu posset ferre suffragium ad eam legem ferendam, suppositis cæteris proprietatibus naturalibus hominis: idque pluribus explanat. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia pro statu possibilitatis vel haberet creatura rationalis rationem & motivum, propter quod appeteret illud objectum lege lata prohibere, vel non haberet rationem? Si non haberet rationem, ergo pro illo statu, nihil operaretur, vel erroneè operaretur: Si autem haberet rationem; quam illam? & hæc potius erit, sola quæ inquiritur, Moralitas objectiva, in legibus naturæ, accipiendo scilicet rationem & motivum, pro objecto ipso rationis.

NON SATISFACIT 2. Quia videtur totam legem naturæ revocare non nisi ad particularem legem naturæ: Nam particularis est lex naturæ: hoc fac aliis quod tibi velles fieri: videtur enim hoc æquivalere huic propositioni: quod lex naturalis sit lex, quam quilibet prudens optaret in statu suæ possibilitatis.

NON SATISFACIT 3. Quia ea, quæ assumit, non convincunt: Concedo magnum esse bonum communitatem. Concedo leges naturæ debere esse in bonum communitatis. Sed querere restat, quæ sit regula taxandi talia bona?

RESTAT dicere, quod Moralitas objectiva in legibus naturæ, sit dissonantia ad naturam intellectualem, prout illam proponit ipsa met natura, quod additum formalitatem rationem legis naturæ. Sed lex naturæ, cum jure naturæ, explicatur, in materia de Justitia ubi de Divisione Juris.